

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ จากการวิจัยและพัฒนา

ในการสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอุตะเกา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี เสนอเป็น 3 ตอนดังนี้

1. สรุปการวิจัยและพัฒนา
 2. อภิปรายผลการวิจัย
 3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย
- ซึ่งแต่ละตอนมีรายละเอียด ดังนี้

สรุปการวิจัยและพัฒนา

1. การวิจัยและพัฒนาที่มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการคือ

- 1.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอุตะเกา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี

- 1.2 เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา และพัฒนาดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอุตะเกา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี

- 1.3 เพื่อพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอุตะเกา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี

2. ในการศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอุตะเกา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี ครั้งนี้ ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมอย่างสำคัญ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ครูผู้สอนพุทธประวัติ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย วิชาการผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอุตะเกา เจ้าอาวาสวัดอุตะเกา พระภิกษุในวัดอุตะเกา คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนวัดอุตะเกา ผู้เชี่ยวชาญการสอนพุทธประวัติ ได้มาร่วมกัน ศึกษาสภาพ ร่วมกันระบุปัญหา และความต้องการการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอุตะเกา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี โดยกำหนดการดำเนินวิจัยไว้ 3 ขั้นตอนต่อเนื่องกัน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอู่ตะเภา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

ขั้นตอนที่ 2 การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอู่ตะเภา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอู่ตะเภา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

3. ผลการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

3.1 สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอู่ตะเภา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนเรื่องพุทธประวัติ ในปัจจุบันยังขาดการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน เช่น สื่อการเรียนรู้ กิจกรรม และวิธีการนำเข้าสู่บทเรียนการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติที่ดี และการนำเข้าสู่บทเรียนก็ยังไม่เสริมสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย โดยวิธีการนำเข้าสู่บทเรียนส่วนมากจะเน้นการซักถาม พูดคุย ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความน่าสนใจ และเกิดความสนุกสนานร่วมด้วย

ปัญหาด้านการนำเข้าสู่บทเรียนเรื่องพุทธประวัติ ได้แก่ ผู้สอนขาดทักษะทางด้านการนำเข้าสู่บทเรียน ขาดสื่อ และการจัดกิจกรรมในการนำเข้าสู่บทเรียนที่ดี ส่วนความต้องการการพัฒนาขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ได้แก่ ต้องการให้มีการนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้สื่อและกิจกรรม เช่น รูปภาพ เกม การเล่านิทาน การให้ดูสื่อวีดิทัศน์เกี่ยวกับเรื่องพุทธประวัติ

3.1.2 ขั้นสอนเรื่องพุทธประวัติในปัจจุบันยังขาดการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมการเรียนรู้พุทธประวัติ และการเรียนรู้ก็ยังไม่เสริมสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย โดยการสอนของผู้สอนส่วนมากจะเน้นการบรรยายตามเนื้อหาวิชาในหนังสือเรียน หรือในใบความรู้ที่มีอยู่มากกว่าที่จะมีการจัดกิจกรรมในการสอนเรื่องพุทธประวัติ ผู้สอนยังขาดทักษะหรือวิธีการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความน่าสนใจและเกิดความสนุกสนานร่วมด้วย โดยเน้นการทำกิจกรรมน้อยเกินไป ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเพียงการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากหนังสือเรียน ใบงาน หรือจากผู้สอนเท่านั้น โดยไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ส่วนร่วมหรือแสดงความคิดเห็นริเริ่มในงานที่ได้รับมอบหมาย

ปัญหาผู้สอนยังขาดทักษะหรือวิธีการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความน่าสนใจและเกิดความสนุกสนานร่วมด้วย โดยเน้นการทำกิจกรรมน้อยเกินไป ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้สอนไม่ได้รับความร่วมมือที่ดีจากผู้เรียน ส่วนความต้องการพัฒนาการสอน ได้แก่ ต้องการให้มีการจัดการศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การทำ

กิจกรรมร่วมกันในการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติ เช่น การทำงานร่วมกัน การจัดป้ายนิเทศเรื่องพุทธประวัติ เป็นต้น

3.1.3 ขั้นสรุปการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติ ในปัจจุบันใช้วิธีการทำแบบฝึกหัด การทำแบบทดสอบหลังเรียน ควรจะมีวิธีการสรุปบทเรียนที่หลากหลาย อันได้แก่ การซักถามความรู้ในเรื่องที่เรียน การให้นักเรียนจัดทำแฟ้มสะสมผลงานของตนเองในการเรียนแต่ละครั้ง และการให้นักเรียนทำแบบทดสอบความรู้เรื่องพุทธประวัติ

ปัญหาขั้นสรุปการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติ ได้แก่ ขาดวิธีการสรุปบทเรียนที่หลากหลาย และขาดการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการสรุปการเรียนรู้ ส่วนความต้องการในขั้นสรุปการเรียนรู้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการสรุปการเรียนรู้ เช่น การซักถามความรู้ ความคิดเห็นในการเรียน ขาดการจัดทำแฟ้มสะสมผลงานในการสรุปบทเรียนในการเรียนของนักเรียน และการให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

3.1.4 ขั้นประเมินผลการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติ ในปัจจุบันใช้วิธีการประเมินผลโดยการให้นักเรียนเขียนอธิบาย แต่ยังขาดให้นักเรียนเลือกคำตอบที่แท้จริงในเรื่องที่เรียน การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน การให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นโดยการซักถามความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนของนักเรียน

ปัญหาขั้นประเมินผลการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติ ได้แก่ ขาดการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ส่วนความต้องการในการประเมินผลการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อันได้แก่ การซักถามความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็นในเรื่องที่เรียนของนักเรียน

3.2 แนวทาง และวิธีการการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอู่ตะเภา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ศึกษาผลของการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอู่ตะเภา โดยอิงจากเอกสารเอกสารการจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

ขั้นที่ 2 ศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้พุทธประวัติ โดยใช้อิงจากเอกสารการจัดสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

ขั้นที่ 3 จัดการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้อิงจากกรอบการวิจัยและการสรุปการระดมความคิดของผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนเรื่องพุทธประวัติ ขั้นสอนเรื่องพุทธประวัติ ขั้นสรุปการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติ และขั้นประเมินผลการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติ

ขั้นที่ 4 นำกระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้จากขั้นที่ 3 ไปดำเนินการสอนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนวัดอู่ตะเภา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ โดยใช้เหตุการณ์ ประสูติ

ขั้นที่ 5 ติดตามผลของการพัฒนา การจัดกระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอู่ตะเภา โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อยๆ คือ

1) จัดทำตารางเปรียบเทียบผลการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พุทธประวัติกับดัชนีชี้วัดความสำเร็จ เพื่อติดตามความคืบหน้าของผลการพัฒนาดังกล่าว

2) สรุปผลของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติฯ จากตาราง เปรียบเทียบที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของผลที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย หรือไม่บรรลุผลสำเร็จตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จ และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติอีกครั้งหนึ่ง

3) เปรียบเทียบจากคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามก่อนพัฒนาและหลัง การพัฒนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอู่ตะเภา

ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอู่ตะเภา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนเรื่องพุทธประวัติ ขั้นสอนเรื่องพุทธประวัติ ขั้นสรุปการเรียนรู้เรื่อง พุทธประวัติ และขั้นประเมินผลการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติ พิจารณาจากการพัฒนาของระดับ การปฏิบัติ เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.3 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 5 โรงเรียนวัดอู่ตะเภา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 ผลการพัฒนากกระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอู่ตะเภา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ขั้นนำเข้าสู่ บทเรียนเรื่องพุทธประวัติ พบว่าระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับก่อนสอนครูถามคำถามเกี่ยวกับเรื่อง พุทธประวัติ ก่อนสอนครูเล่านิทาน เล่าเรื่องต่างๆเกี่ยวกับเรื่องพุทธประวัติ ก่อนสอนครูให้ดู รูปภาพเกี่ยวกับเรื่องพุทธประวัติ ก่อนสอนครูให้เล่นเกม ทายปัญหาเกี่ยวกับเรื่องพุทธประวัติ และก่อนสอนครูให้ดูสื่อวีดิทัศน์เกี่ยวกับเรื่องพุทธประวัติเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก

3.3.2 ผลการพัฒนากกระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอู่ตะเภา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ขั้นสอนเรื่องพุทธประวัติ พบว่าระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีสอนของครูทำให้นักเรียนเกิดความ สนุกสนาน เกิดความสนใจในการเรียนเรื่องพุทธประวัติ ครูให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และฝึกคิดในการเรียนเรื่องพุทธประวัติ ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกันในการเรียนเรื่อง

พุทธประวัติ ครูให้นักเรียนจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับเรื่องพุทธประวัติ ครูพานักเรียนออกไปศึกษา
นอกสถานที่เกี่ยวกับเรื่องพุทธประวัติ ครูให้นักเรียนศึกษาเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์
ช่วยสอน และครูให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในการเรียนเรื่องพุทธประวัติเพิ่มขึ้นในระดับมาก

3.3.3 ผลการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอุตะเกา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี
ขั้นสรุปการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติ พบว่าระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับครูให้นักเรียนจัดทำ
สะสมผลงานเกี่ยวกับเรื่องพุทธประวัติ ครูซักถามความรู้ของนักเรียนเรื่องพุทธประวัติหลังการ
เรียนรู้ และครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบความรู้เรื่องพุทธประวัติเพิ่มขึ้นในระดับมาก

3.3.4 ผลการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอุตะเกา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี
ขั้นประเมินผลการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติ พบว่าระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับครูให้นักเรียนเลือก
คำตอบที่แท้จริงโดยการถามความรู้เรื่องพุทธประวัติ และครูถามความคิดเห็นของนักเรียนใน
เรื่องพุทธประวัติเพิ่มขึ้นในระดับมาก

ผลการพัฒนาโดยรวมพบว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอุตะเกา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัด
สระบุรี ทางปฏิบัติในการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติสูงขึ้นอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนวัดอุตะเกา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี มีผลการวิจัยที่นำมา
อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพกระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน
วัดอุตะเกา พบว่าด้านชั้นนำเข้าสู่บทเรียนเรื่องพุทธประวัติที่เสริมสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน
มีน้อยเกินไป โดยเฉพาะครูไม่มีการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้ส่งเสริมการเรียนรู้
ก่อนที่จะมีการดำเนินการสอน เช่น การสร้างความสนใจ สร้างศรัทธา โดยผู้สอนควรแสดง
ความรักและความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างจริงจัง เช่น การทักทายผู้เรียน คอยถึงเหตุการณ์ ข่าว
ต่าง ๆ หรือเรื่องที่ผู้เรียนสนใจเกี่ยวเนื่องกับบทเรียนเรื่องพุทธประวัติ ผู้สอนควรมีรูปภาพ
เรื่องพุทธประวัติมาให้นักเรียนได้ดูและศึกษา การใช้คำถาม การเล่นเกม ทายปัญหา คู่มือ
วีดิทัศน์เรื่องพุทธประวัติส่วนใหญ่จะเน้นไปในการซักถาม พูดคุยกับนักเรียนเป็นส่วนใหญ่
ซึ่งทำให้นักเรียนไม่เห็นภาพที่ชัดเจน ด้านชั้นสอนเรื่องพุทธประวัติเรื่องการให้นักเรียนทำ
กิจกรรมร่วมกัน การจัดป้ายนิเทศ การศึกษานอกสถานที่ และการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วย
สอนในการเรียนเรื่องพุทธประวัติมีน้อยเกินไป โดยครูจะเน้นการบรรยายตามเนื้อหาจากบทเรียน
หรือใบความรู้เป็นส่วนใหญ่ โดยให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าจากบทเรียนหรือใบความรู้ที่มีอยู่

โดยครูจะคอยให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาตั้งคำถาม-ตอบ ปัญหาระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และดำเนินการสอนโดยไม่เน้นการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน หรือระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความน่าสนใจและไม่เกิดความสนุกสนานร่วมด้วย และทำให้โอกาสที่ผู้เรียนจะแสดงความคิดเห็น ลดน้อยลง ด้านขั้นสรุปการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติครูให้นักเรียนจัดทำแฟ้มสะสมผลงานเกี่ยวกับเรื่องพุทธประวัติน้อยเกินไป โดยครูจะเน้นการซักถามความรู้ความเข้าใจในเรื่องพุทธประวัติ แบบฝึกหัดท้ายบท และแบบทดสอบความรู้ของนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ ด้านขั้นประเมินผลการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติโดยการซักถามความคิดเห็น และแบบทดสอบแบบเลือกตอบน้อยเกินไป ครูจะเน้นการประเมินผลการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติโดยการใช้แบบทดสอบแบบเขียน และจากการประเมินผลจากการเก็บคะแนน โดยครูจะมอบหมายงานให้นักเรียนทำ เช่น ทำแบบทดสอบเพื่อเก็บคะแนนในเวลาเรียน คะแนนการเข้าห้องเรียน โดยใช้วิธีการสังเกตการมีส่วนร่วมในการทำงานในแต่ละครั้ง และปัญหาในการจัดกระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติ พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นขั้นนำเข้าสู่บทเรียนเรื่องพุทธประวัติขาดการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้ส่งเสริมการเรียนรู้ก่อนที่จะมีการดำเนินการสอน เช่น การสร้างความสนใจ สร้างศรัทธา และขาดสื่อการจัดการเรียนรู้ ขั้นสอนเรื่องพุทธประวัติขาดการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน หรือระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ขาดการพานักเรียนจัดป้ายนิเทศหรือจัดมุมเรื่องพุทธประวัติ ขาดการพานักเรียนออกไปศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ และขาดการให้นักเรียนศึกษาเรียนรู้โดยการใช้สื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องพุทธประวัติ ขั้นสรุปการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติขาดการให้นักเรียนจัดทำแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียนเรื่องพุทธประวัติ ขั้นประเมินผลการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติขาดการซักถามความรู้ และแบบทดสอบแบบเลือกตอบโดยการถามความรู้ในการประเมินผลการเรียนรู้พุทธประวัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุศล ดิสกุลย์ (2536, หน้า 5) การวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการทางการศึกษา และทรัพยากรการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผู้สอนควรกำหนดเนื้อหา และจุดมุ่งหมายในการสอน ตามหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาควรใช้เทคนิคการสอนหลากหลายวิธีและตลอดจนจัดเตรียมห้องเรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ และภายในห้องเรียนมีการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ทางการเรียนการสอน มีการจัดสภาพบรรยากาศทางด้านแสง เสียง อุณหภูมิ ความสะอาดและความเป็นระเบียบ และการวิจัยเรื่องปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูผู้สอนและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าครูผู้สอนใช้เทคนิคการสอนแบบบรรยายการเรียนการสอนไม่เข้าใจเท่าที่ควร

2. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอู่ตะเภา ที่ได้จากการประชุมและจัดเวทีเรียนรู้ระดมความคิดเห็นและประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ตัวแทนผู้มีส่วนสำคัญ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอู่ตะเภา และครูผู้สอนพุทธประวัติ และตัวแทนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ วิชาการ

ผู้อำนวยการ เจ้าอาวาสวัดอู่ตะเภา พระภิกษุในวัดอู่ตะเภา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญการสอนพุทธประวัติ ได้ร่วมกันเสนอแนะแนวทางการพัฒนา โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ผู้สอนควรเตรียมตัว เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนและผู้สอน โดยผู้สอนแสดงความรักและความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างจริงใจ เช่น การทักทายผู้เรียน คอยกันถึงเหตุการณ์ ข่าว หรือเรื่องที่ผู้เรียนสนใจเกี่ยวเนื่องกับบทเรียน ผู้สอนควรจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียนโดยให้สอดคล้องกับเนื้อหาของบทเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนให้ความสำคัญของบทเรียน เช่น ผู้สอนอาจจัดห้องเรียนโดยเหลือที่ว่างไว้ เพื่อสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัย หรือการนั่งสมาธิ 2-3 นาทีก่อนเริ่มเรียน เป็นต้น ผู้สอนต้องบอกสาระสำคัญของบทเรียนหรือเสนอหัวข้อเรื่อง ประเด็นสำคัญของบทเรียนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การประสุม หมายถึง การเกิดของพระพุทธเจ้า เป็นต้น ผู้สอนควรฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด จับใจความสำคัญ และทำความเข้าใจในเรื่องที่เรียนโดยสรุปประเด็นสำคัญ เช่น การเรียนเป็นกลุ่ม ใบงาน ใบความรู้ สื่อวีดิทัศน์ เป็นต้น การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่แหล่งเรียนรู้ต่างเรื่องพุทธประวัติ เช่น สถานที่สำคัญทางศาสนา วัด โบสถ์ เป็นต้น ผู้สอนควรสร้างแบบทดสอบข้อเขียน และแบบทดสอบแบบเลือกตอบโดยการถามความรู้ในแบบต่างๆ เช่น การใช้ทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับบทเรียนที่เรียน เป็นต้น ผู้สอนควรมีการประเมินผลผู้เรียนโดยการสังเกตพฤติกรรม การสนทนา การตั้งคำถาม-ตอบ แบบทดสอบ การมอบหมายงาน เช่น แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น

3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอู่ตะเภา ที่ได้จากการจัดกระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติทั้ง 4 ขั้นตอน คือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนเรื่องพุทธประวัติที่ได้ล้วนแต่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวทางและวิธีการต่างๆ ที่ได้จัดทำขึ้นไม่ว่าจะเป็น การนำเข้าบทเรียนโดยการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน โดยให้สอดคล้องกับเนื้อหาของบทเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนให้ความสำคัญของบทเรียน เช่น การจัดห้องเรียนโดยเหลือที่ว่างไว้ เพื่อสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัย หรือการนั่งสมาธิ 2-3 นาทีก่อนเริ่มเรียน เป็นต้น และการตั้งคำถาม เช่น การนำคำศัพท์ที่เกี่ยวกับเรื่องพุทธประวัติมาถาม หรือการเล่านิทาน เล่าเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องพุทธประวัติโดยการนำนิทานหรือการ์ตูนในรายการต่างๆ ที่ถ่ายทอดทางรายการทีวีที่น่าสนใจมาเล่าให้นักเรียนฟังหรือนำเหตุการณ์ในปัจจุบันมาเป็นเหตุการณ์ตัวอย่างในการศึกษา เช่น ข่าวต่างๆ เป็นต้น และการเล่านิทานยังช่วยให้นักเรียนเข้าใจง่ายและชัดเจน ช่วยให้จำได้แม่นยำ เห็นจริง และเกิดความเพลิดเพลิน หรือให้ดูรูปภาพเกี่ยวกับพุทธประวัติโดยการนำภาพพุทธประวัติที่มีสีสันสวยงามมาให้นักเรียนดูและศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีความสนใจและอยากเรียนรู้ในเรื่องพุทธประวัติ หรือให้เล่นเกมทายปัญหาเกี่ยวกับเรื่องพุทธประวัติโดยการถามความรู้ความเข้าใจ เช่น การใช้พุทธสุภาษิต หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นต้น หรือ

การให้คู่มือวิทัศน์เกี่ยวกับเรื่องพุทธประวัติ โดยการนำการ์ตูนแอนิเมชันที่มีในปัจจุบัน เช่น การ์ตูนเรื่องพุทธประวัติหรือการ์ตูนเรื่องพระพุทธเจ้า เป็นต้น ในขั้นนำเข้าสู่บทเรียนที่เสริมสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียนได้ดี ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายและเกิดความเพลิดเพลิน แต่การนำเข้าสู่บทเรียนที่สำคัญเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน เพราะการเรียนรู้พุทธประวัติจะประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับความพร้อม ความสนใจ และความพร้อมใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ขึ้นสอนเรื่องพุทธประวัติที่ได้ล้วนแต่อยู่ในระดับดีขึ้นไปอย่างเห็นได้ชัดไม่ว่าจะเป็นการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน หรือระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและสนุกสนานร่วมด้วยโดยครูจะคอยให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และการสอนโดยการจัดการศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ทำให้นักเรียนสนุกสนานและเข้าใจมากขึ้น เช่นการพานักเรียนไปเรียนรู้ภายในวัด โบสถ์ และสถานที่สำคัญทางศาสนา เป็นต้น การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยการจัดการเรียนรู้เป็นกลุ่มการเรียนรู้ และการทำกิจกรรมร่วมกันในการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติ เช่นการจัดป้ายนิเทศเรื่องพุทธประวัติภายในห้องเรียนหรือมุมใดมุมหนึ่ง ทำให้นักเรียนเข้าใจและสนุกในการสอนของครู ขึ้นสรุปการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติที่ได้ล้วนแต่อยู่ในระดับดีขึ้นไปอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวทางและวิธีการต่างๆ ที่ได้จัดทำขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการให้นักเรียนจัดทำแฟ้มสะสมผลงานเกี่ยวกับเรื่องพุทธประวัติโดยการให้นักเรียนรวบรวมผลงานของตนเองในการเรียนรู้มาเก็บไว้ เช่น ใบความรู้ แบบทดสอบ และกิจกรรมต่างๆมาเป็นผลงานในการสรุปบทเรียน เป็นต้น หรือการซักถามความรู้ของนักเรียนเรื่องพุทธประวัติหลังการเรียนรู้โดยการพูดคุยว่าการเรียนรู้ นักเรียนมีความสงสัย หรือไม่เข้าใจในบทเรียนมากน้อยเพียงใดโดยเป็นการทบทวนการเรียนรู้ อีกทางหนึ่งด้วย หรือการให้นักเรียนทำแบบทดสอบความรู้เรื่องพุทธประวัติหลังการเรียนรู้เป็นการวัดความรู้ของนักเรียนหลังการสรุปการเรียนรู้ว่านักเรียนเข้าใจมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนมีข้อมูลที่สำคัญในการออกแบบการสรุปเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องตามต้องการ ความสนใจและผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน การสรุปบทเรียนของครูเพื่อเป็นเครื่องช่วยให้นักเรียนสามารถจับใจความสำคัญหรือสรุปความคิด ความเข้าใจของตนเองออกมาได้อย่างชัดเจน และในการสรุปบทเรียนแต่ละครั้งในการเรียนรู้พุทธประวัติ จึงสมควรจัดกิจกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม และสามารถส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้พุทธประวัติอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนสามารถประมวลเรื่องราวสำคัญเข้าด้วยกัน เชื่อมโยงการสรุปการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนได้ ขึ้นประเมินผลการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติที่ได้ล้วนแต่อยู่ในระดับดีขึ้นไปอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวทางและวิธีการต่างๆ ที่ได้จัดทำขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการให้นักเรียนเลือกคำตอบที่แท้จริงโดยการถามความรู้ของนักเรียนในการเรียนรู้ หรือการถามความคิดเห็นของนักเรียนในเรื่องพุทธประวัติโดยการวัดความพึงพอใจในการเรียนรู้และเน้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการถามความคิดเห็น และหาแนวทางในการประเมินผลการเรียนรู้ที่ดีร่วมกันทั้งนี้เพื่อทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อกัน

ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เป็นการประเมินเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินพัฒนาการของผู้เรียนในด้านความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบความรู้ไปในกระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติตามความเหมาะสมของแต่ละระดับมีรูปแบบการประเมินผล ที่สามารถตรวจสอบว่ากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติ ได้พัฒนาผู้เรียนตามจุดประสงค์ การจัดกระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยมีผลการเรียนรู้พุทธประวัติของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ ดังนั้นการประเมินผลจะต้องครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ ด้านเจตคติ ควรมีการประเมินตามสภาพจริง โดยเน้นจากการวัดจากการปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอุตะเกา ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ การวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอุตะเกา ครั้งนี้นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนานักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียน วัดอุตะเกา ซึ่งจากข้อค้นพบหรือผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติของนักเรียนโรงเรียนวัดอุตะเกา เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ทั้งนี้เนื่องจากเป็นงานวิจัยที่เกิดจากความร่วมมือของผู้มีส่วนสำคัญ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และครูผู้สอนพุทธประวัติและผู้เกี่ยวข้อง คือ วิชาการผู้อำนวยการโรงเรียน เจ้าอาวาสวัดอุตะเกา พระภิกษุในวัดอุตะเกา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญการสอนพุทธประวัติ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติในการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นจึงสามารถนำรูปแบบการวิจัยและพัฒนาไปใช้เป็นตัวอย่างในการพัฒนานักเรียนในสถานศึกษาต่างๆ นอกจากนี้การพัฒนาที่อาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย คือ ผู้มีส่วนสำคัญ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้สะท้อนสภาพของปัญหาที่เป็นจริง ลงมือช่วยกันแสวงหาแนวทางหรือวิธีการในการแก้ปัญหา ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ และร่วมกันพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาให้ลุล่วงตามดัชนีชี้วัดที่กำหนดไว้ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้น รวมทั้งผู้มีส่วนร่วมได้เสียหรือผู้ส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องตระหนักถึงสภาพของปัญหาแล้วร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาพร้อมทั้งร่วมกันพัฒนาไปด้วยกัน

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย การวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยเป็นเพียงผู้เฝ้าดูปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ใช่เป็นผู้กำหนดบทบาทหรือแนวทางการพัฒนาด้วยตัวเอง แต่ผู้วิจัยต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำเสนอสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แล้วนำเสนอสภาพปัญหาที่พบแก่ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อได้รับทราบ

และตัดสินใจร่วมกันว่าควรดำเนินการอย่างไร ซึ่งในการดำเนินการนั้น ผู้วิจัยเป็นผู้สนับสนุนผู้มีส่วนสำคัญ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และครูผู้สอนพุทธประวัติ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ รักษาการแทนผู้อำนวยการเจ้าอาวาสวัดอู่ตะเภา พระภิกษุในวัดอู่ตะเภา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญการสอนพุทธประวัติ จะต้องช่วยกันคิดหาแนวทางแก้ไข แสวงหาดัชนีชี้วัดความสำเร็จว่าเป็นอย่างไร และต้องแก้ไขตามแนวทางด้วยกันทุกฝ่าย ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติในครั้งนี้โดยใช้ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียน มีอุปสรรคหลายอย่างทั้งเรื่องเวลาในการพัฒนา จำนวนนักเรียนไม่มาก แต่ผลการวิจัยออกมาเป็นตามดัชนีชี้วัดทุกประการ

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำการวิจัยครั้งต่อไปโดยการใช้การวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการพัฒนานักเรียนของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้กระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติในการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ในการพัฒนานักเรียนของโรงเรียนยังมีหลายวิธีที่จะนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้พุทธประวัติได้ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ เป็นต้น